

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ АУДИТОРСЬКОГО РИЗИКУ: ОСОБЛИВОСТІ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Анотація. Керуючись основною ідеєю – адаптацією методів оцінювання рівня аудиторського ризику до професійних потреб аудиторів, в статті висвітлено різні підходи науковців до трактування поняття «оцінювання рівня аудиторського ризику», запропоновано етапи оцінювання рівня аудиторського ризику, проаналізовано якісні та кількісні методи його оцінювання, їх особливості, наведено переваги і недоліки різних методів. Висновки нашого дослідження базуються на даних отриманих під час проведення нами опитування аудиторів різних областей України, а також враховують зарубіжні наукові публікації. В процесі дослідження, встановлено тісний взаємозв'язок між основним видом діяльності досліджуваного об'єкта та обраною методикою проведення оцінювання рівня аудиторського ризику. Наші пропозиції сприятимуть підвищенню точності оцінювання рівня аудиторського ризику, у тому числі завдяки поєднанню використання вже існуючих методів його оцінювання та врахування недоліків цих методів.

Ключові слова: оцінювання рівня аудиторського ризику, методи оцінювання аудиторського ризику, метод нечітких множин, метод заснований на біноміальному розподілі випадкових величин, метод відбору ключових елементів, метод основного масиву, професійний скептицизм аудитора.

Mykhalyk Mariana, Chubai Volodymyr
Lviv Polytechnic National University

METHODS OF THE AUDIT RISK LEVEL ASSESSMENT: PECULIARITIES, ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Summary. According to the main idea – the adaptation of assessment methods of the audit risk level to the professional needs of the auditors, in the article the different scientists' approaches to the interpretation of the term “the audit risk level assessment” have been presented; a step-by-step process of the audit risk level assessment has been considered; the qualitative and quantitative assessment methods and their special features have been analyzed and detailed; the advantages and disadvantages of the different methods have been demonstrated. The conclusions of our research are based on the data, which was received during the interrogation of the auditors from various regions of Ukraine. The international scientific publications have been taken into the consideration respectively. Through the course of investigation there has been discovered a close connection between the main field of expertise of the researched subject and the chosen method of the audit risk level assessment. The possible optimization measures of the process of the audit risk level assessment have been suggested, as well as the combination of the already existing methods of its evaluation.

Keywords: the audit risk level assessment, the methods of the audit risk level assessment, the indistinct set method, a method based on the binomial division of random dimensions, a method of the key elements selection a method of the main accumulation, the auditor's professional skepticism.

Постановка проблеми. При аналізі єдиного державного реєстру судових рішень чітко встановлено, що динаміка притягнення до відповідальності як аудиторів, так і аудиторських фірм з 2015 року стрімко зростає, а саме на 74,1% і станом на сьогодні становить понад 1600 ухвалених рішень [1]. Відповідно, аудитору дуже важливо навчитись раціонально працювати як з достовірною, так і з видозміненою інформацією, отриманою в результаті неправильного ведення на підприємстві бухгалтерського та інших видів обліку тощо.

Крім того, у випадку доведення факту наявності таких явищ як шахрайство, ухилення від сплати податків, створення ілюзій щодо розміру активів підприємства існує загроза втрати низки важливих якісних характеристик інформації, а саме: достовірності і доцільності. З метою мінімізації аудиторського ризику і надання впевненості користувачу інформації в правильності сформованого висновку, аудитор на стадії планування проводить процедури, пов'язані з оцінюванням рівня аудиторського ризику.

Однак на сьогодні часто аудитори продовжують неправильно визначати тривалість аудиту, обсяги вибірки, необхідні аудиторські процедури зокрема, внаслідок неврахування проблемних аспектів методів оцінювання рівня аудиторського ризику в процесі їх застосування, а також залишається не вирішеним питання який ж метод доцільніше використовувати за тих чи інших умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провівши паралель між значним зростанням попиту на аудиторські послуги на ринку та кількістю опублікованих наукових досліджень присвячених аудиторській діяльності, прослідковується той факт, що досить багато як вітчизняних, так і іноземних науковців виявили зацікавленість темою оцінювання рівня аудиторського ризику. Зокрема, серед представників українських науковців, які досліджували цю проблематику були С.В. Артеменко [2], Н.І. Гордієнко [3], А.Г. Загородній [4], Т.О. Каменська [5], Л.Л. Кулаковська [6], І.В. Нестеренко [7], Л.М. Пилипенко [4], Н.М. Проскуріна [8], О.А. Шевчук [9], О.Л. Шер-

стюк [10], В.О. Яременко [11]. З польських дослідників можна виділити зокрема R. Aniger [12], M. Ryba [13], E. Szczepankiewicz [14].

Слід зауважити той факт, що більшість аудиторів України на практиці ігнорують такі фактори, як швидкість процедури оцінювання рівня аудиторського ризику в межах попереднього аудиту підприємства, наявність значної кількості контрольованих операцій впродовж аналізованого періоду, що тим самим спричиняє пролонгацію процесу аудиту і збільшують ймовірні витрати замовника. Варто відзначити що поза увагою практикуючих аудиторів залишається й значна автоматизація ведення бухгалтерського обліку, що вимагає проведення додаткових аналітичних процедур й вдосконалень в методиці оцінювання рівня аудиторського ризику. Очевидно, що обрана тематика й сьогодні залишається актуальною й потребує відповідей на значну кількість запитань аудиторів, які активно реагують на зміни в аудиторській діяльності та цікавляться новаціями в сфері аудиту у вітчизняних та зарубіжних наукових дослідженнях.

Формулювання завдань дослідження.

У статті поставлено такі основні завдання:

- дослідити сутність поняття «оцінювання рівня аудиторського ризику» в розрізі трактувань вітчизняних науковців і виокремити необхідні дії аудитора в цьому процесі;

- дослідити існуючі методи оцінювання рівня аудиторського ризику, проаналізувати їх переваги і недоліки, зокрема негативні наслідки, які отримує аудитор при застосуванні конкретного методу;

- провести порівняння у низці аспектів оцінювання аудиторського ризику в Україні і в Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сукупність чинників властивого ризику, ризику контролю та ризику невиявлення формують рівень аудиторського ризику, під яким слід розуміти не лише ймовірність того, що залучені до аудиту, аудитори висловлять неадекватну думку щодо фінансової звітності та стану підприємства, користуючись отриманою в процесі перевірки інформацією, а й фінансову загрозу безпосередньо для аудиторської фірми за умови виставлення до неї претензій з боку замовника через невиявлені в ході аудиту недоліки в системі обліку і звітності, що стали явними в процесі перевірки контролюючими органами чи внаслідок інших причин та принесли замовнику втрати. В процесі дослідження різних методик визначення рівня аудиторського ризику, ми виявили, що у сучасних науковців немає спільної думки

щодо поняття «оцінка рівня аудиторського ризику». Оскільки, їх погляди значно відрізняються між собою і кожне трактування поняття має відмінний набір характеристик (табл. 1).

Слід вказати, що в нашому дослідженні ми ґрунтувались на трактуванні наведеному у Міжнародному стандарті аудиту 315, де під процесом оцінювання ризиків вважають реалізацію переліку аудиторських процедур задля отримання повного розуміння як суб'єкта господарювання, так і його середовища, в тому числі системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, ідентифікації й визначення ризиків суттєвого викривлення внаслідок або шахрайства, або помилки на рівні фінансової звітності та на рівні тверджень [18]. Це визначення на нашу думку, найбільш вичерпно характеризує оцінювання рівня аудиторського ризику.

Варто відмітити, що задля одержання якісного і достовірного кінцевого результату, будь-який процес варто детально структурувати, а також наділити кожен структурний елемент якісними ознаками. Оцінювання рівня аудиторського ризику не являється винятком, тому нижче наведено етапи цього процесу, дотримуючись яких, на нашу думку, можна максимально охопити всі особливості та «вузькі місця» діяльності підприємства-замовника (рис.1).

Слід зауважити, що за даними проведеного нами опитування аудиторів різних областей України, виявлено, що лише 47% респондентів в процесі визначення рівня аудиторського ризику деталізують як ризик контролю, так і ризик невиявлення на складові (рис. 2).

Отже, більшість вітчизняних аудиторів дотримуються стандартного обчислення аудиторського ризику і не проявляють жодної ініціативи до деталізації двох компонентів (ризик невиявлення, ризик контролю) на складові, що надало б їм більш вичерпну інформацію щодо джерел ризику та напрямів коригування як діяльності підприємства, так і організації обліку та внутрішнього контролю на ньому з метою мінімізації рівня аудиторського ризику в наступних звітних періодах. Аналіз цього питання ще раз підтвердив необхідність висвітлення всіх особливостей, недоліків та переваг застосування методів, розроблених різними науковцями.

Кочинев Ю.Ю. [20] висловив власні міркування щодо доцільності вираження рівня аудиторського ризику у вигляді відсотків або ж частки одиниці і запропонував такі методи:

- метод заснований на біноміальному розподілі випадкових величин (кількості помилок у вибірці);

Таблиця 1

Дефініція поняття «оцінювання рівня аудиторського ризику»

Визначення	Науковець
1	2
Встановлення величини аудиторського ризику, що відображає схильність аудитора до ризику, його уявлення про економічне середовище в якому досліджуваний об'єкт знаходиться [15].	Сопко В.В.
Вивчення і аналіз як самої системи бухгалтерського обліку, яка застосовується на підприємстві, так і процесу ведення обліку та формування звітності, ознайомлення з усіма господарськими операціями, що здійснювались підприємством [16].	Разборська О.О.
Ряд логічно впорядкованих кроків, побудованих на основі системного підходу, з метою виявлення і оцінювання всіх можливих загроз підприємства [17].	Siódmiak A.

Джерело: складено на основі [15-17]

Рис. 1. Етапи оцінювання рівня аудиторського ризику

Джерело: складено на основі [18–19]

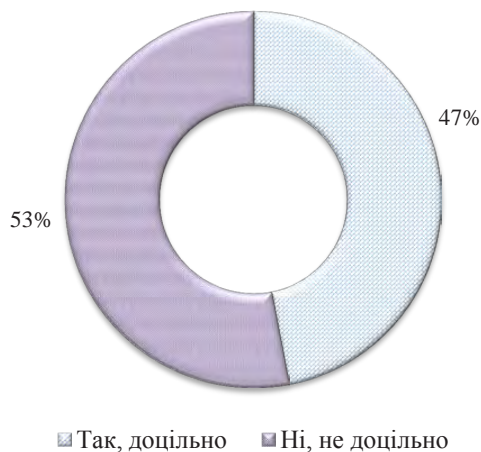

Рис. 2. Думки респондентів щодо доцільності поділу ризику контролю і ризику невиявлення на складові в процесі його оцінювання

Джерело: складено на основі результатів власного опитування аудиторів України

– метод основного масиву, який базується на тому, що аудитор, професійно оцінює генеральну сукупність, обирає елементи, що на його думку, мають вагоме значення для підприємства, проводить детальне вивчення і порівняння компонентів основного масиву із документальним підтвердженням факту їх виникнення.

Для першого методу науковець запропонував наступну формулу:

$$R_a = (p \times n)^m \times e^{-p \times n} \frac{1}{m!}, \quad (1)$$

де n – обсяг вибірки, одиниць; m – кількість помилок у вибірці, одиниць; p – відношення кількості помилок M в генеральній сукупності до її обсягу N ; e – експонента.

Використовуючи цей метод потрібно: керуючись методом концентрації, обрати найбільш суттєві для підприємства елементи із, раніше поділеної на групи, генеральної сукупності; порівняти вибіркові значення із відповідними першоджерелами формування запису в бухгалтерському обліку; співставити сумарну кількість помилок до кількості одиниць вибірки всієї генеральної сукупності.

Станом на початок 2019 року, проаналізувавши 179 коментарів аудиторів різних країн світу на їх професійному інтернет-форумі [21], виявлено, що жоден з них не застосовував в своїй роботі цей метод. Причиною відсутності бажання до його використання варто вважати складний процес визначення рівня аудиторського ризику, висока можливість не включити у вибірку елемент, що містить значні відхилення.

Щодо другого методу [20], який актуально використовувати у випадках неоднорідності генеральної сукупності, варто розглянути нижче наведену формулу:

$$R_a = e^{-(n_i \times S/j)}, \quad (2)$$

де n_1 – відношення обсягу основного масиву до обсягу генеральної сукупності; S – вартісний вираз рівня суттєвості; j_2 – вартісне вираження інших документів, що не належать до основного масиву; e – експонента.

На відміну від методу заснованого на кількості помилок у вибірці, цей метод характеризується досить раціональним і ефективним використанням ресурсного блоку, що і являється позитивним моментом використання в процесі аудиту цієї формули, за умови цілковитої впевненості аудитора в тому, що відхилення елемента, який не потрапив в основний масив, жодним чином не зможе вплинути на кінцеве значення рівня аудиторського ризику. Під «основним масивом» Кочинев Ю.Ю. розуміє незначну кількість документів, вартість яких в декілька раз перевищує вартість решти документів. Очевидно, у випадку проведення перевірки фінансової звітності великого підприємства, вище описаний метод не доцільно застосовувати, оскільки результат не набуде такої якості, як точність. Адже, ризик вибірки прямо залежить від обсягу вибірки, а коли кількість документів «неосновного масиву» надзвичайно велика, то аудитор не може бути переконаний на 100% у відсутності в них помилок.

Варто вказати й те, що найбільш поширеним методом визначення рівня аудиторського ризику в Україні і низці країн СНД, залишається запропонована американським Інститутом дипломованих громадських бухгалтерів модель взаємозв'язку його компонентів:

$$AP = BP \times PK \times PH, \quad (3)$$

де BP – властивий ризик; PK – ризик контролю; PH – ризик невиявлення.

Під впливом такого факту, що значну частину роботи бухгалтера в сучасності виконує автоматизована система, а процес оцінювання аудиторського ризику доповнено тестами для визначення чи фінансові звіти в повному обсязі відображають господарську діяльність підприємства, то М.І. Бондар [22] та Л.О. Голуб [23] запропонували в своїх працях розширити раніше представлену модель до формули:

$$AP = (BP \times РВО \times РВК \times РЗК \times РАП \times РТ) \times РІТЗ, \quad (4)$$

де BP – властивий ризик; $РВО$ – ризик системи бухгалтерського обліку; $РВК$ – ризик системи внутрішнього контролю; $РЗК$ – ризик зовнішньо-

го контролю; $РАП$ – ризик використання аналітичних процедур; $РТ$ – ризик тестування; $РІТЗ$ – ризик залучення інформаційних технологій до процесу аудиту.

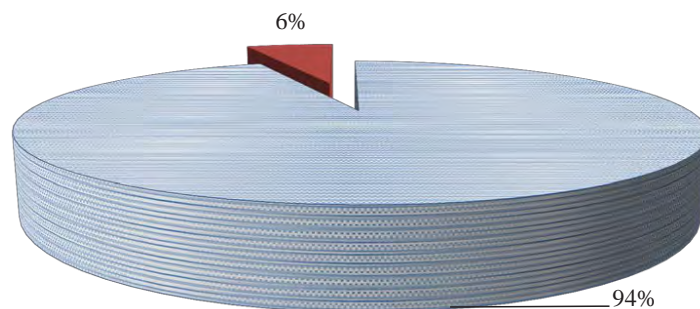
Застосування цього методу надає значення, що не відповідає реальному стану рівня аудиторського ризику. Оскільки, при множенні компонентів, значення яких менше одиниці, кінцевий рівень загального аудиторського ризику буде занижений. Дана особливість не дає змогу отримати достовірні значення рівня аудиторського ризику, а це абсолютно не відповідає потребам аудитора і замовника в якісній і точній інформації. Перевагою даного методу (за умови що при попередньому оцінюванні рівня аудиторського ризику також його використовували) слід вважати можливість управлінського персоналу порівнювати результати поточного оцінювання із розрахунками в минулих періодах, визначити динаміку окремих елементів аудиторського ризику, і відповідним чином коригувати ризикові аспекти діяльності підприємства.

Корягін М.В. [24] припустив що похибки (відхилення) в даних фінансової звітності є наслідком далеко не досконалої системи внутрішнього контролю замовника. Опираючись на це припущення, він запропонував вдосконалити найпоширенішу в Україні модель, представивши формулу:

$$AP = (HP + PK) \times PH, \quad (5)$$

де HP – невід'ємний ризик; PK – ризик засобів контролю; PH – ризик невиявлення.

Це удосконалення дещо вирішило проблему неправильного заниження рівня аудиторського ризику порівняно з моделями (3) і (4). У цій моделі прослідковується пряма залежність між кількістю необхідних для виконання аналітичних процедур і рівнем ризику суттєвого викривлення даних фінансової звітності, отриманого в результаті сумування невід'ємного ризику і ризику засобів контролю. Тобто, чим вищий показник ризику суттєвого викривлення, тим більш трудомістким буде процес аудиту з метою мінімізації ризику невиявлення і аудиторського ризику загалом. Доцільно звернути увагу на той момент, що саме з використанням якісного методу оцінювання ризику суттєвого викривлення, і функціональної залежності ризику невиявлення від інших елементів, можна отримати найбільш точні дані.

- Здійснювали якісне оцінювання рівня AP одночасно з кількісним;
- Здійснювали лише кількісне оцінювання рівня AP оскільки якісна оцінка втратила свою актуальність.

Рис. 4. Думка респондентів щодо доцільності проведення якісного оцінювання рівня аудиторського ризику (на основі практики за останні 5 років)

Джерело: складено на основі результатів власного опитування аудиторів України

Попри те, що актуальність застосування якісних методів визначення рівня аудиторського ризику втрачається, аудиторі, які мають досвід в даній сфері більше п'яти років, продовжують проводити паралельно до якісного оцінювання і кількісне (рис.4).

О.Л. Пластун [25] запевняє в доцільності застосування якісного методу, який базується на матриці взаємозв'язку складових аудиторського ризику та кількості аудиторських доказів. Автор підкреслює, що суть його використання полягає у тому, що аудитор керуючись власним досвідом і професійним судженням, сформованим роками практики, може визначити, який рівень ризику невиявлення може бути при наведених в табл.2 значеннях інших складових аудиторського ризику, а також як співвідносяться їх рівні з кількістю аудиторських доказів.

Таблиця 2

Матриця взаємозв'язку складових аудиторського ризику та кількості аудиторських доказів [25]

Кількість аудиторських доказів	Властивий ризик	Ризик контролю	Ризик невиявлення
Досить велика	Високий	Високий	Найнижчий
Велика	Високий	Середній	Низький
Середня	Високий	Низький	Середній
Велика	Середній	Високий	Низький
Середня	Середній	Середній	Середній
Мала	Середній	Низький	Високий
Середня	Низький	Високий	Середній
Мала	Низький	Середній	Високий
Досить мала	Низький	Низький	Найвищий

Із використанням цієї матриці досить легко і швидко отримати рівень ризику невиявлення, і загальне значення аудиторського ризику, оскільки в матриці наведено багатоваріантність комбінацій рівнів складових загального аудиторського ризику. Проблемним моментом варто вважати чітке розмежування рівнів, що може спричинити різне трактування одного й того самого стану. Тому, поділяємо думку із О.Л. Пластуном щодо необхідності паралельного використання якісних та кількісних методів для проведення інтегрування отриманих результатів.

А.Г. Загородній та Л.М. Пилипенко притримуються думки, що шкалу вимірювання рівня аудиторського ризику варто поділити на 5 значень, що забезпечить чітке розмежування показника до певної категорії, оскільки, не кожен чинник аудиторського ризику можна виразити в числовому виразі: дуже негативна ситуація (дуже високий рівень АР); негативна характеристика (високий рівень АР); нейтральна характеристика (середній рівень АР); позитивна характеристика (низький рівень АР); дуже позитивна ситуація (дуже низький рівень АР). За їх методикою з метою отримання бажаного показника рівня ризику невиявлення, аудиторів слід керуватись моделлю [4], яка ґрунтується на основі нечіткої бази знань, що передбачає розгляд системи логічних висловлювань і всіх можливих правил знаходження значення як елементів, так

і загального аудиторського ризику. Цей метод відрізняється від інших зокрема тим, що затрати часу на опрацювання даних щодо рівня аудиторського ризику і одержання кінцевого значення, надзвичайно великі. Крім того, є ймовірність, що при аудиті конкретного підприємства в аналізований період, правило поточного стану дещо відрізнятиметься від правил, наведених в базі знань. Очевидно, що система, проаналізувавши конкретну ситуацію, виразить відповідь, для якої функція належності буде найбільшою.

Ще один досить трудомісткий метод визначення аудиторського ризику, який пропонує Бичкова С.М. [26] – метод тестування, в процесі якого формується 60 запитань, які повинні стосуватися різних наявних об'єктів на підприємстві, а також мають містити чіткі варіанти відповідей («Так» або «Ні»), щоб в опитуваних не виникало сумнівів щодо вибору конкретного з них. Після опитування представників різних ланок управління, формується діапазон відповідей:

- Низький рівень аудиторського ризику (від 1 до 19 «Так»);
- Середній рівень аудиторського ризику (від 20 до 37 «Так»);
- Високий рівень аудиторського ризику (від 38 до 57 «Так»).

Варто звернути увагу на те, що автор пропонує поділити ці тести на певні категорії, а саме:

- Тести контролю;
- Тести на відповідність даних про господарські операції;
- Тести статей балансу.

Погляди Голуб Л.О. [23] співпадають із поглядами Бичкової С.М., зокрема в тому моменті, що тести контролю і тести на відповідність слід проводити паралельно, відносно однієї й тієї самої операції, оскільки ефективність їх проведення зростає пропорційно вдвічі.

Аналізуючи результати власного опитування встановлено, що більшість аудиторів використовують в процесі професійної діяльності одночасно як кількісні, так і якісні методи визначення рівня аудиторського ризику. Основним різновидом якісних методів оцінювання елементів аудиторського ризику здебільшого є різні види тестування, адже йому притаманна низка переваг, таких як:

- чіткість і простота визначення ризику;
- тісна співпраця в ході тестування із керівництвом підприємства-замовника;
- можливість візуалізації і презентації результатів опитування.

Попри переваги методу тестування, йому характерні й певні недоліки (що притаманні більшості якісних методів):

- суб'єктивний характер;
- складність надання точної оцінки;
- до тестування залучається значна кількість осіб, і на опрацювання відповідей потрібно значний проміжок часу;
- не врахування, здебільшого, який з чинників чинить найбільший вплив на значення рівня ризику.

Варто звернути увагу, що при проведенні сукупності процедур оцінювання рівня аудиторського ризику на польських підприємствах, аудитор враховує «тривалість проведення попе-

реднього аудиту», «відрізок часу від проведення останнього аудиту», надаючи їм певний ваговий коефіцієнт в діапазоні 0-100%, що в результаті значним чином впливає на кінцеве значення рівня аудиторського ризику поточної перевірки. В той ж час, вітчизняні аудитори дещо ігнорують вплив цих чинників.

Також Elzbieta Szczepankiewicz [14] в своїй науковій роботі підкреслює важливість проведення паралельного із аудитом, експертного оцінювання реальної вартості активів конкретного підприємства і співставлення отриманих даних із даними, відображеними в балансі підприємства. Дещо специфічне відхилення від звичного нам, процесу оцінювання показника аудиторського ризику в Україні, – польських аудиторів цікавить перелік потенційних ризиків підприємства, ідентифікованих безпосередньо управлінським персоналом досліджуваного об'єкта, при поточній перевірці, а також їх співставлення із ризиками попередніх періодів.

Згідно напрацювань Eweliny Młodzik [27] в розрізі 2015-2018 років, на території Мазовецького воєводства можна спостерігати досить значне поширення випадків застосування методу Дельфі при проведенні аналізу рівня аудиторського ризику. Суть якого полягає у виявленні порядку послідовності конкретних операцій, застосуванні елементів методу мозкового штурму, формуван-

ні і фіксації в опитуваних єдиного консенсусного підходу щодо повторюваного циклу дій підприємства. Такі якісні характеристики цього методу як абсолютна анонімність опитуваних, використання інформаційного масиву з попередніх опитувань, можливість сприйняти думку кожного, являються перевагами і основними першопричинами його застосування. Як недоліки варто розцінювати значні витрати часу на опрацювання результатів; конформізм опитуваних, при якому найбільш креативні ідеї втрачають «право на життя», оскільки їх поділяє меншість.

Висновки. Ґрунтуючись на результатах власного опитування, виявлено значні розбіжності в поглядах практикуючих аудиторів на основні процедури оцінювання рівня аудиторського ризику, що дає додатковий поштовх для розроблення інноваційних і вдосконалення існуючих методів оцінювання аудиторського ризику, формування концептуально нових і надійних інструментів, використовуючи які можна буде отримати реальні і високоякісні дані при мінімальних затратах часу аудитора. Також необхідно констатувати факт відсутності розуміння в більшості аудиторів важливості адаптації методів оцінювання аудиторського ризику під специфіку діяльності підприємства, рівень комп'ютеризації обліку та інших процесів, кадрового потенціалу підприємства-замовника.

Список літератури:

1. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zemelshik.com.ua/reestr-sudovyh-rishen.html>.
2. Артеменко С. Реформирование аудиторского рынка Украины: экспертный опрос [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.obozrevatel.com/analytics-and-forecasts/48126-reformirovanieauditorskogo-ryinkaукраїни-ekspertnyj-opros.htm>.
3. Гордієнко Н.І. Забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом аудиту шахрайства і помилок у фінансовій звітності / Н.І. Гордієнко // Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 102. – С. 264-268.
4. Загородній А.Г. Ризики аудиторської діяльності: методика виявлення й оцінювання: монографія / А.Г. Загородній, Л.М. Пилипенко. – Львів: Видавництво ЗУКЦ, 2010. – 232 с.
5. Каменська Т.О. Ризики в аудиті та їх оцінка / Т.О. Каменська // Ринкова економіка: статистичний аналіз та облік. Статистика України. – 2015. – № 2. – С. 43-45.
6. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: навч. посіб. / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – Київ: Видавництво «Каравела», 2006. – 560 с.
7. Нестеренко І.В. Особливості обліку та аудиту фінансових інвестицій підприємства / І.В. Нестеренко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – Харків: Видавництво ХДУХТ, 2012. – № 1(1). – С. 136-142.
8. Проскуріна Н.М. Сучасний аудит: підручник / І.І. Пилипенко, Т.О. Каменська, М.Д. Корінько, Н.М. Проскуріна, О.Ю. Редько // Національна академія статистики, обліку та аудиту. – Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2015. – 643 с.
9. Шевчук О.А. Аудит в Україні – проблеми та перспективи розвитку / О.А. Шевчук, Н.Г. Зdirko // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – № 6. – С. 530-531.
10. Шерстюк О.Л. Діагностика аудиторського ризику / О.Л. Шерстюк // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2013. – № 1. – С. 117-127.
11. Яременко В. Украинский аудит на пороге перемен [Електронний ресурс] / В. Яременко. – Режим доступу: http://news.eizvestia.com/news_economy/full/431-ukrainskij-audit-na-poroqe-peremen.
12. Aniger R. Zarządzania ryzykiem w audycie wewnętrznym – wybrane aspekty [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prezi.com/avfwat1e4nku/zarządzania-ryzykiem-w-audycie-wewnetrznym-wybrane-aspekty>.
13. Ryba M. Analiza i zarządzanie ryzykiem systemów informatycznych. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mimuw.edu.pl/~sroka/archiwalne/2005ey/materialy/ey2>.
14. Szczepankiewicz E. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu. Identyfikacja i ocena ryzyka w jednostce jako obszar współpracy pomiędzy bieglem rewidentem a audytorem wewnętrznym, Prace naukowe uniwersytetu ekonomicznego we Wrocławiu. – 2018. – № 503. – С. 432-444.
15. Сопко В.В. Організація і методика проведення аудиту: навч.-прак. посіб. / В.В. Сопко, Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна. – Київ: Видавництво «Професіонал», 2006. – 624 с.
16. Разборська О.О. Оцінка аудиторського ризику в умовах економічної нестабільності / О.О. Разборська, О.А. Кринець // Глобальні та національні проблеми економіки: збірник матеріалів Міжнародної наукової інтернет-конференції. – Київ: Київський національний торговельно-економічний університет. – 2006. – С. 81-90.

17. Siódmiak A., Szczepankiewicz M. Analiza ryzyka w audycie wewnętrznym [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/611/Analiza_ryzyka.
18. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: Видання 2016-2017 років : пер. з англ. О.Л. Ольховікова, М.К. Шульман. – Київ: АПУ, 2016. – 1142 с.
19. Михалик М.В. Оцінювання аудиторського ризику: етапи та особливості / М.В. Михалик // Облік, аналіз і контроль в системі управління суб'єктами економіки: тези доповідей IV Міжнародної студентської наукової конференції. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – С. 136-138.
20. Кочинев Ю.Ю. Моделирование аудиторского риска при планировании аудита / Ю.Ю. Кочинев // Аудит и финансовый анализ. – 2006. – № 4. – С. 127-130.
21. The Quality Forum Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.qualityforumonline.com/forum/index.php?forums/iso-19011-auditing-management-systems-guidelines>.
22. Бондар М.І. Аудит в АПК: навч. посіб. / М.І. Бондар. – Київ: Київський національний торгово-економічний університет, 2003. – 188 с.
23. Голуб Л.О. Оцінка аудиторського ризику та тестування засобів контролю фінансової діяльності підприємства / Л.О. Голуб // Наукові праці МАУП, 2014. – № 42(3). – С. 207-214.
24. Корягін М.В., Бобрович О.Б. Методичні підходи до оцінювання аудиторського ризику / М.В. Корягін, О.Б. Бобрович // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – С. 216-224.
25. Пластун О.Л. Інтегральна методика оцінки аудиторського ризику / О.Л. Пластун, І.О. Макаренко, А.С. Воронцова // Аудитор України. – 2014. – № 2(240). – С. 50-56.
26. Бичкова С.М. Риски в аудиторской деятельности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/riski-v-auditorskoi-deyatelnosti>.
27. Młodzik E. Metody analizy ryzyka w rocznym planie audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 61: Zeszyty naukowe uniwersytetu szczecińskiego. – 2013. – № 763. – S. 71-80.
28. Аудит: еволюція, потенціал, ефективність : монографія / К.О. Назарова. – Київ: Київський національний торгово-економічний університет, 2015. – 464 с.
29. Księga Procedur Audytu Wewnętrznego Głównego Inspektora Pracy z dnia 23 stycznia 2008 r. Matematyczna metoda analizy ryzyka [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bip.pip.gov.pl/pl/bip/pk_2008_zarz_02_z.
30. Księga procedur audytu wewnętrznego urzędu Marszałkowskiego województwa Wielkopolskiego w Poznaniu Załącznik do Zarządzenia nr 6/2018 Marszałka Województwa Wielkopolskiego z dnia 19 stycznia 2018 r. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bip.umwww.pl/artykuly/2820424/pliki/20180123081544_ksigaprocedur2018.